

Qvadripartitae Conciones Stanislai Grodicii Societatis Iesv

Qvarum Primae, Timorem Sanctvm Incvtiunt; secundae Fidem Catholicam confirmant; tertiae Spem erigunt; postremae diuinam in nobis Charitatem excitant ...

Continet sex Dominicas Quadragesimae, & coenam cum paßione Domini

Grodzicki, Stanisław

Ingolstadii, 1609

Concio III. Spes.

Nutzungsbedingungen

[urn:nbn:de:hbz:466:1-56003](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-56003)

neceſſe, vel nondum hora noſtra venit, uti-
litati Eccleſiæ nos referuimus, quando vero
à Chriſto vocamur libenter pro eo ſangui-
nem noſtrum fundamus, qui diuinum ſuū
pro nobis, magna cū charitate fudit, Chri-
ſtus Ieſus Dominus noſter, qui cum Patre in
vnitate Spiritus ſancti uiuit & regnat Deus
in ſæcula ſæculorum, Amen.

DVO VE-
XILLA.

CONCIO III.

S P E S.

*Cur de his
agendum.*

ERigente hac Dominica die Eccleſia ve-
xillum ſacrum, in ſuper & canente [ve-
xilla regis prodeunt] non abs re me factu-
rum arbitratus ſum, de vexillis ſermonem
hodiernum ad vos inſtituere, præfertim cum
etiã alterius illorum typus non deſit in E-
uangelio. Duo enim vexilla videor mihi vi-
dere in eo. Vnum Chriſti Ieſu optimum, ſub
perſona & dictis eiſdem ſeruatoris. Alte-
rum nequam ſub dictis factisque ipſorum
Iudæorum, per quos Sathan contra Chri-
ſtum arma mouet ſua. Quod vero facit ca-
piti noſtro Ieſu, facit & nobis mēbris ipſius,
tum

tum per seipsum, tum per similia his Iudæis
instrumenta.

Quare de duobus vexillis est sermo meus *PROP.*
hodiernus, ad vos fratres mihi in Christo di- *Punctata.*
lectissimos. Nec de nudis vexillis tantum, sed *continet.*
& de omnibus, quæ ad illa pertinent, nempe,
de imperatoribus qui ea exigunt, belloque
spirituali, quod adornant, de causa belli, de
ducibus quorum opera præcipuè vtuntur ad
conuocandos regendosq; sibi subiectos po-
pulos, de militibus quoq; gregariis, nec non
de tessera militari, de neruo belli, de bestiis
quibus insidetur, de armis cæterisq; bellicis
instrumentis ad conflictum spectantibus, de
pugna ipsa, deq; effectibus. Da Christe Iesu
ita hæc consideremus, vt sub vexillo tuo for-
titer dimicantes, & hic in spe viua, & illic in
re vera felicem triumphum in gloria tua a-
gere valeamus.

Bellum istud spirituale, de quo agere de- *I. PVN.*
creuimus, est bellum, quo generalius, acrius, *CTVM*
pertinacius, nullū. Generale est, quia inuol- *Bellum.*
uit totū humanū genus, ac proinde quot- *Generalis-*
quot sunt, fuerūt, futuriue sunt mortales ra- *simum.*
tionis participes eius participes esse debent.
Acerrimum est, tum quod in eo non de cor- *Acerrimū.*
porum modo & fortunarū, vt in aliis bellis,
sed etiam de animæ, atq; adeo de tota salute
nostra, decernatur: tum quod à nemine vi-
tari queat. Proinde aut certandum aut pere- *Pertinacis-*
undum. Est denique pertinacissimum, quia *simum.*

in singulis quidem hominibus non nisi vita cuiusuis; vniuersim vero de omnibus loquendo, non nisi totius orbis sine ac termino terminatur. Imaginari nos itaque oportet exercitus absque numero, vtrinque à dextris & sinistris in acie consistentes.

*II. PVN-
CTVM
Imperat.*

*PRIMVS
is qui fuit
sine peccato.*

*Quid sit
peccatum.*

*Aug. lib. 22
contra Faustum
M. 6, 27.*

Exemplū.

Horum summi Imperatores, qui bellum istud adornant, promouent, perficiunt, sunt illi ipsi qui olim duellum inter se commiserant, in personis propriis, prout prima Dominica, huius sacri Quadragesimalis temporis audiuiistis. Consideremus vtrumq; paulo diligentius. Itaq; illius qui à dextris est exercitus Imperator est is qui in principio Evangelij hodierni inquit. QVIS EX VOBIS ARGVET ME DE PECCATO. Quod dictum vt penitius intelligatur declarandum est quid sit peccatum. Id vero Augustinus describens ait: Peccatum esse [dictum, factum vel concupitum contra legem æternam] Vnde colligimus peccatū ex duobus quasi esse compactū, nempe ex re existente, & non existente. Illud est natura sua bonum, & comprehendit tria illa, quæ prior pars descriptionis habet: hoc vero nihil est, in quo tamen formale quod dicitur peccati consistit, delineatū trib. postremis verbis ab August. Rem vt omnes intelligant, exēplo declaremus. Est tibi seru^o cui aliquid operis cōmittis, q̄ ipse non facit, facit tamē interim quidpiā aliud. Is peccasse cōtra te dicitur, formaliter quidē quia nihil egit.

egit corū quæ præcepisti, materialiter vero, quia aliquid aliud tunc operatus est. Ita in omni peccato cōtra Deum cōmissō res se habet. Hinc fit quod si quis careret dicto, factō, & concupito, id est q̄ concupiscere non posset, talem etiā peccato cariturū. Concupitū autē hic sumimus, non pro sensuali, sed pro intellectuali, quæ voluntatē sequitur concupiscentia. Eam si quis non habet, ut bruta animalia, vel habet quidē sed impeditā, ut fit in dormiētib⁹ vel insānis, is omnino nō posset peccare, etiā si diceret, vel faceret aliquid prohibitū. Sicut nō peccat siue psitacus, siue homo mēte captus proferēs verba blasphemie. Quare? quia deest illis materiale peccati, hēpe voluntas libera, quæ dicta, facta, & concupita libera procreet. Talia .n. ad peccandū requirūtur. Quod si vero inueniretur quis piā, qui & loqui & facere: & concupiscere intellectualiter ac volūtariē posset, sed nō posset id facere [cōtra legē æternā] is multo magis impeccabilis esset, quia eo q̄ formale est in peccato careret. Eiusmodi porro fuit, qui hæc verba, **QVIS EX VOBIS ARGVET ME DE PECCATO** protulit, Christus Iesus Dñs noster. Cui id duplici nomine cōpetebat. Primo iā explicato: secundo, quia ab insāni cōceptionis suæ fuit beatus. Primū docet D. Athanas. D. Cyrill, & alij. Secundū D. August. Primus modus explicatur. Quāuis .n. Christus homo fuerit, humanæ autem naturæ

*Qui non pō
test peccare
materiali-
ter.*

*Qui non pō
test peccare
formaliter.*

*Talis Chri-
stus Iesus.
Duplici dā
causa.*

*Athanas.
lib. de Incar-
nat. Cyrill.
lib. 10. in
Ioan. c. 40.
Aug. lib. 22
de ciui c. 30.
Prior expli-
catur huc
magis spē-
tans.*

competebat posse peccare: tamen quia idem Christus diuinum fuit suppositum, actiones vero sunt suppositorum, vt & philosophi, & ipsa ratio, & experientia docet; (non enim natura, sed Petrus aut Paulus ambulat, ratiocinatur, & quoduis opus agit) ne in Deum peccatum redundaret, Christus Dominus verus Deus, propter vnionem hypostaticam carnis cum verbo peccare nullo modo potuit. Inuoluit enim contrarietatem apertissimam, vt aliquid contra legem æternam agat is qui ipsa est lex æterna. Eiusmodi vero est Christus Deus. Hæc paulò fufius & subtiliùs: tum quod debitores etiã sumus sapientibus: nũ vt verba Christi melius intelligantur, tum vt ostendatur, qualis sit hic Imperator. Qui præterea est in se verax, imo ipsa veritas: sapiens, imo ipsa sapientia, omnipotens imo ipsa omnipotentia. Est etiam secundum humanam naturã mansuetissimus, humillimis, patiẽtissimus. Est erga alios misericors, liberalis, & charitate plenus. Quæ omnia vel penè omnia in Euangelio reperimus. Talis igitur, tantusque est, eius qui à dextris est exercitus Imperator. Quis ad feruendum illi spe sancta non incitetur? Faciamus id obsecro.

Cur hæc tractent.

Rom., t. 14.

Alia Christi proprietates.

¶. Spei stimulus.

ALTER Imperator totus è peccatis.

Ex aduerso illius qui à sinistris est numerosissimus exercitus imperatorem agit ipse Lucifer infernalis, qui è contrario dicere potest.

test. Quis ex vobis non arguet me de peccato? Ita enim peccatis est oblitus, vt ex illis conflatus videatur totus: & sicut princeps primi exercitus nō potest peccare: ita iste ex opposito in omnibus operibus suis, non potest non peccare. Non quidē respectu naturæ suæ quæ bona à Deo creata, & gratia à principio dotata fuit: sed respectu volūtatis suæ sic in malo obstinata vt quicquid agit odio sui creatoris, in despectū ipsius agat. Inde fit vt præter naturā nihil in eo boni reperias. Est enim *homicida ab initio*, vt illum Saluator noster appellat. Est eodem ibidē teste *mendax & pater mēdacij*. Quo nomine ipse etiam Sathan se insigniuit, cum loquens ad Deum inquit. *Ero spiritus mēdax in ore omnium prophetarum eius*. Achabi videlicet pessimi Idololatæ. Est insipiens. Est impotens adeo, vt etiam à pueris, hoc præsertim Euangelij tempore cōteratur, quod pulchrè & mirificè notauit Isaias prædicens quod nunc fieri videmus, cum ait. *Et delectabitur infans ab vberibus super foramine aspidis, & in cauernam reguli, qui ablactatus fuerit, manum suam mittet, per alpidem & regulum Cacodæmonem, per infantem iuuenes imo puerulos Christianorum intelligens, qui mirādo sanè modo, diabolum & ex latebris suis extraxerunt, fraudes ipsius pandendo, & delectabiliter cum eo luserunt, impotentiā ei exprobrando.*

*Non natura
ra, sed man-
lissa.*

*Ioan. 8. 44
Homicida.*

*Mendax.
3. Reg. 22.
22.*

Imbellis.

*Teste scri-
ptura.
Isa. 11. 8.*

*Et multis
Exemplis,*

*2. Spei
ignis.*

*Sap. 2. 24.
Item Sathā
inuidus.
Cruclis.*

*Nocendi
cupidus.
3. Pet. 5. 8.*

do: & cum contriuerunt, nec ipsi solum, sed etiam exemplo suo alios id docuerunt. Exemplorum plenæ sunt historiæ, de puerulis septem, octo, decemue annorum, ad martyrium cum parentibus properantibus, de Hilarione sexdecem annorum iuvene, aliisque similibus, quos cum Sathan cum fœdis exercitibus suis turmatim inuasisset, ipsi risu eum exceperunt, ac imbecillitatem ei obiecerunt, quod tot ad vnum debellandum nõ sufficerent; De Prisca item, Agnete, cæterisque fœminei sexus tenerrimis virgunculis, quæ ad crudelissima supplicia tanquam ad epulas properabant pleni sunt libri. Quid ni igitur nos quoque spe optima freti, cum tot euentis armati aggrediamur, profligemus, conteramus? Est præterea Sathan inuidus: Nam *inuidia diaboli mors introiit in orbem terrarum.* Est superbus, impatiens, crudelis. Nonne id tum ante duas hebdomadas, audistis in Euangelio & concionibus, tum in Iob vidistis? Et vero si tam crudeliter tractat corpora quæ ossis ad instar sunt cani illi infernali, quid putas cum anima eum facturum, quam affligere delicias suas computat? Denique est nocendi cupidus, propterea teste Apostolorum principe, *tanquam leo rugiens circuit, quærens quem deuoret.* Pudeat pigeatque tanto nebuloni seruire, & militare.

Quod

Quod si de causa, & ansa belli, inter hos Imperatores perconteris; Noris eam non esse Meum & tuum, honorisue mundani appetitum, pro quibus à principibus huius mundi semper decertatur: at esse vnum verbum, quod in principio Euāgelij expressum habes, nempe PECCATVM. Istud cum omnibus suis expugnat qui à dextris est, hoc propugnat, qui à sinistris. Tolle peccatum ex hominibus, & pugna cessabit. Quemadmodum quia in cœlesti patria peccatum nullum est ideo nec belli quidem vllum est ibi vestigium. Hoc credimus ideoque ad illam aspiramus & aspirando, ac suspirando peruenturos nos eo speramus, sed non sine mediis, de quibus paulo post.

Descripsi Imperatores, causamque ac momentum belli assignavi, vultis duces, Chiliarchas, cœturiones, decanos? Isti vtrinque duplices, alij inuisibiles, visibiles alij. Alij sunt angeli boni & mali, q. occulte instillāt, incitant, inflammant: boni quidem optima, mali vero pessima desideria subministrantes. Imo aliquando ipsi inter se de nobis concertant. Exemplum dant quidā illud ex Daniele de Gabriele, cum principe Persarum decertate: at probabilius est, ibi vtrumque bonū angelū fuisse, vt & alias dixi. Possumus tamē inde colligere. Si etiā boni de nostro bono inter se decertant, quamdiu de voluntate Dei illis

*III. PVN-
CTVM
Causa belli.*

*3. Spei sō-
mulum.*

*IV. PVN-
CTVM
Duces, &c.
Hi dupli-
ces.
1. Inuisibi-
les qui in-
ter se con-
certant.
Exemplū.
Dan. 10. 13.*

non constat: Sicut ibi princeps Persarū suos Persas, quorū aliquos ex conuersatione cum Iudæis ad Deum conuerti videbat defendebat, cupiebatque ne Iudæi inde discederent; Gabriel vero pro Iudæis, vt ad terram promissionis reuenterentur stabat, Deumque exorabat: quanto magis boni cum malis pugnant, quando nos ab istis oppugnari vident? Clarum huius rei exemplum est apud Zachariam Prophetam, vbi tam Angeli Domini, quam Sathanæ singillatim sic mentio, circa Iesum sacerdotem magnum digladiantium. Quis vero vtriusque partis est finis? Is primario, vt ij quidem qui sunt à sinistris (sic dico communi loquendo modo quamuis apud Zachariam à dextris Sathan stetisse narretur) per suggestionem malorum operum, ad alterutram illarum desperationum speciem, quarum in prima concione mentionem fecimus nos impellant: boni vero angeli qui sunt à dextris, vt per exercitium bonorum operum, spem in nobis firmam erigant. Hos igitur audiamus, & inuocemus, illos autem detestemur & fugiamus.

Visibiles vero Duces vtrinque sunt varij. Agamus principio de iis qui à dextris, & præmittamus duplicem distinctiunculam, nempe tum Ducum, tum ductus. Et duces quidem alij sunt quibus ex officio id incumbit, alij qui sponte, & sine obligatione

Aliud clariss.

Zach. 3. 1.

Scopus & errorum.

4. Spei stimulus.

2. Duces & visibiles.

Duplex distinctio.

tione id faciunt: ductus vero siue deducen-
 di ratio multiplex est: at nos hoc tempore
 duplici contenti erimus, doctrina videlicet
 & exemplo, ad quæ tamen multa alia refe-
 runtur. Itaque supremi ductores & rectores
 Christi exercitus sunt, qui & doctrina & vi-
 tæ sanctimonia præminent, proinde quo-
 quis in utroque est præstantior, eo dux est
 excellentior, maxime si id ipsius muneris est,
 quia aliis prælatus est. Gradus sunt isti: Su-
 premus debetur supremo Imperatori Chri-
 sto Iesu, qui & olim fuit visibilis, & nunc va-
 riis nos regit modis. Eum iam descripsimus,
 & ipse se in principio Euangelii, viuis de-
 pingit coloribus. Summus in doctrina, in
 veritate, in autoritate: summus in vitæ san-
 ctimonia, quippe qui hostibus suis libere &
 vere dicere potuit. **QVIS EX VOBIS AR-
 GVET ME DE PECCATO.** quique non
 solum non peccauit, verum etiam nulli pec-
 cato obnoxius esse potuit vnquam. Secun-
 dus gradus iuste dabitur matri imperatoris,
 & imperatrici nostræ Mariæ virgini matri.
 Cui etiam si ex officio non competeret re-
 gere Ecclesiam Dei: ductrix tamen fuit mo-
 dis variis: In primis vero cum doctrina, quæ
 tanta fuit, vt merito Magistra Apostolorum
 & Euangelistarum dicatur: tum vitæ san-
 ctimonia, in qua adeo enituit, vt & ipsa po-
 tuerit dicere. **QVIS EX VOBIS ARGVET**

*Qui duces
optimi.*

*Gradus im-
per eos.
1. Supremi
Monarchæ
Christi Ie-
su.*

*2. Impera-
trix B. M.
Virginis.*

ME DE PECCATO? Non solum enim caruit omni peccato, mortali, veniali, originali: Sed neq; habere illud potuit, confirmata in gratia, ab ipso instanti conceptionis suæ. Par ergo fuit Christo? Minime. Sed illi soli secunda, hic quidem duplici nomine, alias multis. Tum quod quicquid habuit, à Christo habuit, qui hac ratione & potuit & voluit sanctificare *tabernaculum suum*, ipse *alissimus*. Tum quod impeccabilē esse, Christo quidem competeret. ex ipso personæ diuinę fonte, propterea nullum peccatum habere potuit. Beata vero virgo mater Dei, potuit illud habere & habuisset, si præseruata & in gratia confirmata non fuisset. Deniq; nunc licet sit nobis inuisibilis, iuuat tamen Ecclesiam Dei: tum vitę sanctimonia quam recolimus: tum intercessione sua, qua multas nobis impetrat gratias. Ad illam igitur tanquam spei nostrę primam post Christum anchoram & feruenter, & diligenter recurramus.

Tertius gradus debetur Apostolis, quos Dominus Iesus constituit *principes super omnem terram*, proinde ex officio id illis cōpetebat. Quibus non inepte adnumerabimus: eum prodromum Christi, Ioannem Baptistam, tum Barnabam, Silam & si qui sunt alii. Qui omnes in illis duobus plurimum excelluerūt. Fuit enim in illis doctrina infusa

per

*Qua hic in
fessor Chri-
sto duplici
ratione.*

Pf. 45. 5.

*5. Spei sti-
mulus.*

*3. Apostolo-
rum & qui
confirmati
in gratia.
Pf. 44. 17.*

per aduentum spiritus sancti maxima: fuit & vita sanctimonia talis, vt & ipsorum quilibet dicere potuisset aduersariis. **QVIS EX VOBIS ARCVET ME DE PECCATO?** Nam et ipsi peccare non potuerunt, quauis longe in gradu inferiori id habuerint quam Deipara. Primo quia omnes in peccato originali concepti, secundo quia a peccato veniali non erant liberi, tertio quia quidam Apostolorum olim et mortaliter peccarant grauius, vt Petrus, Paulus, Thomas; quarto quia tardius confirmati in gratia (hoc vero est non posse peccare saltem mortaliter) Apostoli in die Pentecostes, Ioannes Baptista in utero matris per aduentum ad illum filii Dei, Mater vero Dei in ipso instanti conceptionis vt diximus, nec quicquam de hoc dubitamus, id beneficii affecuta est. Maximi tamen hi Duces fuerunt dictis de causis: tum quod *primitias spiritus* acceperunt, quod magni facit Apostolus Paulus: tum quia plus aliis laborarunt: tum denique propter miracula. Quartus gradus est successorum ipsorum, non quidem omnium, sed illorum, qui & doctrina eximia regerant ecclesiam Dei, & vite sanctimonia ita eminuerunt, vt licet peccare potuissent, non peccarunt tamen, vnde & ipsi haec verba Christi suo modo dicere potuerunt. Talibus duplicem honorem deberi testatur Apostolus cum inquit, *Qui bene praesunt* (Bene autem nemo pra-

*Differentia
4. inter hos
& B.M.V.*

*4. Successorum
Docto-
rum & pio-
rum.*

*Hi duplici
honore di-
gni.*

præesse potest nisi ipse sit bonus, alias enim
semper deerit aliquid) *presbyteri duplici ho-*
nore digni habentur, maxime qui laborant in
verbo & doctrina. Eiusmodi magnus nume-
rus & fuit semper, & est per gratiam diuinã
hucusque in Ecclesia, fremant licet & calu-
mnia omnes dæmones, cum suis mini-
stris hæreticis, nunquam tamen hanc eua-
cuabunt veritatem. Quintus gradus est il-
lorum, qui idem præstant non quidem offi-
cii, & obligationis suæ ratione. Sed ex cha-
ritate, ut sunt religiosi, & his similes. Sextus
exemplo præest & ducatum præbet per bel-
lum, qui omnino innumerabiles utriusque
sexus: tum martyres, confessores, anachore-
ta, virgines, viduæ, tum reliqui omnes qui
vitæ sanctimonia alios ædificant. Postremũ
gradum dederim illis, quibus quamuis prin-
cipatum gerere in hoc Christi exercitu cõ-
petat ex officio: attamen vel id non præstãt,
vel doctrina tantum ducatum præbent, e-
uenitque haud raro, ut quos verbo ad pu-
gnam animant, eos opere & malo exemplo,
ad castra inimici transire faciant. Miserabile
sane genus principũ. Contra quos tot sunt
SS. Patrum scripta & fulmina, quot vix nu-
merare queas. Solus certe pastor & ipse pa-
storum D. Gregorius Magnus, plurima ha-
bet. Ad hunc itaque & ad alios hosce remit-
to; ego spe sancta concludo & hortor, ro-
goque

5. Religioso-
rum & simi-
lium.

6. Exemplo
regentium.

7. Pastorũ
inceptorum.

8. Spei sti-
mulus.

goque omnes, quotquot sunt, vt in aliquo priorum generum gradu reperiri ac perdurare velint, certa que spe salutis sint animati. Sed neque postremi desperent, si enim ad ea quæ docent ipsi quoque pollicem suum applicauerint, spe bona fruuntur.

Duces sinistri exercitus intueor: breuiterque gradus hic quoque noto. Perfectissimus (imperfectissimum, & iniquissimum potius dixeris) est illorum qui ex malitia: tum doctrina mendaci: tum vita nequam inficiunt, & ad castra diaboli quos possunt impellunt. In hac palæstra primus locus debetur hæresiarchis, ex malitia vt dixi peccantibus, & ex odio contra Ecclesiam Dei. Qui (sita loqui licet) fuerunt confirmati in malo, sicut contra Apostoli erant firmati in bono. Secundus gradus similis priori, imo forte peior eorum, qui ad promouendam doctrinam mendacem, vitæ sanctimoniam simulant. Eiusmodi plerumque Anabaptistæ, qui tamen facile se produnt cum tanguntur. Tertius qui non quidem ex malitia, sed ex crassa quadam ignorantia, id ipsum quod priores præstant. Hic Ministrorum diaboli (quos non inepte sinistros dixeris) ingens numerus, quorum tamē haud pauci, ad primum gradū pertingunt. Quartus illorum qui licet bene credant, sunt tamen tam scelesti, vt alios ad scelera patrandam

*Duces qui
à sinistris.
1. Gradus
hæresiarcharum.*

2. Similium.

3. Sinistrorum.

4. Pessimorum Catholicorum.

da iocis, verbis, minis, verberibus cæterisque
malis artibus impellant. Quibus adnume-
res velim, qui bene viuentes oderunt, eisq;
detrahunt, & maxime qui eos qui salutem il-
lorum procurant persequuntur & è medio
tollunt, si non naturaliter: at moraliter, non
permittentes illos suo rite fungi officio. Istos
cum quadam sancta non incongrue diabo-
los incarnatos vocaueris. Postremi sunt (ne
mala multiplicentur) qui exemplo pessimo
præeunt aliis peccata patrans, & de iis glo-
riantes. Ad hos gradus reduces omnes hu-
ius farinae viros ac mulieres, nec est quod
pluribus nos hic occupemus.

Nequam.

*V. PYN-
CTVM
Milites gre-
garij.*

*Omnes ho-
mines.*

*Christi qua-
les.*

Ad milites gregarios accedo, qui vtrinque
numerosi. Nam vt dixi à principio Omnes
homines rationis compotes, in his duobus
exercitijs continentur. Nemo ab hoc cer-
tamine excusatus, nemo liber, nemo neuter.
Si Christi miles non es diaboli es certissimo.
Fingant sibi libertini quam volunt genera-
lissimam fidem: fingant alij communem qua-
dam, & late patentem viuendi rationem, du-
bium nullum est, & hos & iis similes vniuer-
sos, in castris Sathanæ esse. Qui igitur sunt
milites Christi Iesu? Il videlicet qui qualis
est Imperator, ipsi quoque tales esse conan-
tur, conatus eorum iuuante, & vires largi-
ente Deo. Neque enim Deus noster est, vt
Dij gentium, neque Christus Iesus, vt mun-
dant

dani principes, qui bellum adornare, certamen indicere possunt: at vires & animum ad bellum concedere nequeunt. Potest hæc omnia, & plura quam cogitare valemus, tribuere Christus Deus imo *dat omnibus affluenter, & non improperat.* Ad illum igitur recurramus omnes, contra desperationem spe sancta firmati. Quis enim desperet tantis fultus subsidiis, illectus beneficiis, tractus magnificentissimis & certissimis promissis! Nunquid non audiisti in Evangelio, eum ore suo promentem & pollicentem **SI QVIS SERMONEM MEVM SERVAVERIT, id est, si quis mihi militauerit, in castris meis fuerit, MORTEM NON VIDEBIT IN ÆTERNVM?** Quid deesse potest illi qui vitam possidebit æternam? Cæterum sicut in mundanis ita in istis exercitiis duplices visuntur milites, quidam veterani, cæteri tyrones. Et è bonis quidem tyrones sunt, qui non ita pridem militiae nomen dederunt siue per baptismum, siue per pœnitentiæ sacramentum, veterani vero sunt, qui in hac palæstra diutius dimiscant: tyrones sunt qui iam cadunt, iam resurgunt, veterani sunt qui fortiter in prælio stantes, multos Christi & suos inimicos prosternunt: denique tyrones ii mihi esse videntur, de quibus Christus in Evangelio. **QVI EX DEO EST VERBA DEI**

*Ine. r. f.
7. Spei sibi
mulus.*

*Milites du-
plices Tyro-
nes & Vete-
rani.
Eorum tres
in bonis dis-
ferentia.*

1^o2^o3^o

*Ex Euang-
gelio.*

A V-

*A minori
pro majori-
bus.*

AVDIT. Hoc est enim bonæ militiæ primū fundamentū, quo qui caret frustra sibi de castris Christi blanditur: veteranum vero illum putarim, qui cū Christo dicere queat. EGO NON QUÆRO GLORIAM MEAM. Et vero si id quibusuis etiam gregariis competit militibus, sicut veraciter competit, omnibus enim ista dicuntur: quanto magis hæc in Centurionibus, Chiliarchis, ducibus, & principibus Dei exercitus conspicua esse debent: Vbi & illud quæso notate diligenter militiam Christi, à militia mundi, in eo plurimum discrepare, quod in mūdano conflictu, quo quis sperat maius honoris proprii incrementum, eo pugnat fortius, in Christi vero castris è cōtra, quo quis sua neglecta, Dei solius gloriam purius & ardentius expetit, speratque, eo decertat acrius, & vincit frequentius. Id igitur rogo agamus diligenter. Hoc enim stimulo, spei, nescio an quid possit inueniri validius.

*S. Spei sti-
mulus.
NOTA.*

*Iidem in-
ter malos.*

Ier. 13. 23.

Contrariæ factionis etiam reperiuntur, tum tyrones tum veterani. Tyrones sunt qui nuper in peccatum inciderunt, veterani sunt, qui ex consuetudine peccāt, de quibus apud prophetam. *Si mutare potest Æthiops pellem suam, aut pardus varietates suas: & vos poteritis bene facere, cum didiceritis malum: tyrones sunt qui aut ex ignorantia, mi-
nus*

nus excusabili, aut ex infirmitate peccant: veterani sunt quibus hic dicitur. PROPTEREA VOS NON AVDITIS QVIA EX DEO NON ESTIS, & paulo ante *vos ex patre diabolo estis.* Ex quibus duces constituuntur. Sed de his alias, nunc admonitio adhibenda est, cauti ut simus omnes in iudicando quisnam sit miles Christi, quisne dæmonis, quis tyro, quis veteranus. Multa enim & temeraria & peccatis plena in hoc committuntur iudicia. Doctrina salutaris est, ut te ipsum inter Sathanæ, alios inter Christi milites computes (nisi oppositum evidenter constet) cuius tamen contrarium fit plerumq; cum magno animarum nostrarum dispendio. Nam & de nobis bona sentiendo, in superbiam, & de aliis mala, in detractiones incidimus. Quod vitium frequenter insectamur, quia frequenter committitur, & raro pro peccato reputatur. Quid vero te de aliorum vitiis loqui iuvat? Nunquid ideo tu bonus eris, quia ille malus? imo caue ne tu duplo illo sis deterior: tum eadem vel similia quæ reprehendis patrando: tum incaute proximum iudicando: sæpius damnando. Caue, caue obsecro, vix enim dici potest, quantum id mali in Christianis pariat: sicut contrarium multum boni, & inter alia spem bonam. Qui enim alios non iudicat (loquor semper de illis quorum id nil inter est) spem potest concipere

Ion. 8. 47.

*Admonitio
per necessa-
ria.*

*Et regula
in iudican-
do adhiben-
da. Hinc.*

*2. Spei sti-
mulus.*

cipere bonam, quod ipse quoque non iudicabitur, quia os domini locutum est. Nolite iudicare & non iudicabimini; nolite condemnare & non condemnabimini. O quam eximius fructus! Carpendus igitur. Verum ad alia belli munia consideranda transcaamus.

VI. PVN-
CTVM
Tessera.
Christi du-
plex.

Ex quorum numero est tessera militaris, qua sicut in exercitu mundano & corporali, ita etiam in bello hoc spiritali, milites vnus, à militibus alterius partis discernuntur. Tesseram autem hanc ipse summus Imperator Christus Iesus in principio Euangelij hodierni iis qui sub ipso militant, dedisse mihi videtur, eamque duplicem, duobus expressam verbis (id enim plerumque fit in exercitibus) verbum alterum est VERITAS, alterum PIETAS. Illa clara est in textu, hæc sub primis notatur verbis Euangelij. Quicumque enim vere pius est peccato lethali caret. Ponimus autem hanc duplicem tesseram, quia strictius hic sumimus exercitum Christi, quam Ecclesiam Christi. In Ecclesia enim collocamur, per VERITATEM, per fidem inquam in veritate fundatam, quæ etiam si mortua sit, facit nos tamen vera membra ecclesiæ: At vero vt in exercitu Christi stemus, vt fortiter pugnemus, vt hostes prosterneamus, necesse est vt habemus, fidem que

2. Pietas
qua in exer-
citu nos si-
stir,

per

per charitatem operatur, ut nos docet D. Paulus. Id igitur procuremus in nobis dilectissimi, spe certa victoria stimulantem corda & conscientias nostras. E contrario vero tessera exercitus diaboli est aut impietas, aut perfidia sola, alterutrum enim sufficit, quamuis hoc postremum semper etiam secum inuoluat primum. Facile vero utrumque cognosces. Si enim Catholicus non es utrumque habes, si vero Catholicus es, sed non Catholicus e viuis, in primum incurris.

Nervus belli terreni dicitur esse pecunia. Nervus vero belli huius spiritualis quis erit? Quantum reor, nervus illorum qui sunt à patre dæmonis, sunt diuitiæ, voluptates, falsi honores, quibus & allicit, & continet in suo exercitu Sathan quam plurimos, licet non omnibus ea concedat, ut est mendax. Et tamen pro pudor militatur ei. In exercitu vero Christi nervum dixerim esse, tum consolationes diuinas, quas pro necessitate cuiusque imo & voluptate spirituali, largiri solet liberalissime saluator noster Iesus. Qui expertus est scit quid loquar: qui non est expertus, roget Deum ut experiatur. Tum spem futuræ retributionis, de qua sub finem concionis.

Bestias quibus insidetur contemtor. Nā istæ quoque ad pugnandum plurimum habent momenti, etiam in bello terreno, quanto

*Gal. 5. 6.
10. Spei stimu-
lus.
Tessera
diaboli con-
traria.*

*VII. PVN-
CTVM.
Nervus bel-
li tum terre-
ni tum dia-
boli.*

Tum Christi.

*VIII. PVN-
CTVM
Bestia.*

magis

Quantū in magis in spiritali? Ita Alexander Magnus
is momen- suo Bucephalo multum fidebat. Ita in libris
ti. Machabæorum hostes Iudaici generis in e-
2. Mach. 6. lephantis gloriabantur. Quorum vnum cæ-
37. teris eminentiorem ornatum lorice regis
ibid. §. 43. Eleazar, miles strenuissimus cum triginta
 duobus, qui bestia infidebant mirifice pro-
 stravit mactavitque. Ita miles noster Polo-
 nus delectatur generosis & bene saginatis
 equis, sæpe etiam plus æquo. Proinde in bel-
 lo quoque nostro bestia silentio prætereun-
 da non sunt. Ea vero illorum qui manent à
 sinistris sunt, vel similes illi de qua legimus
 in Apocalypsi bestia habenti *capita septem*
Apo. 17. 3. & *cornua decem* (quibus vniuersitas pec-
 catorum & scelerum denotatur) cui infide-
 bat meretrix pessima Deo, & angelis, & piis
Psal. 31. 9. omnibus odibilis: vel sunt *equus & mulus*
Apo. 19. 17. *in quibus non est intellectus*, id est corpus
 ferox, effrenatum, recalcitrans & spumans
 suas confusiones, quod nec ipse, nec quis-
 quam domare potest. Ingens malum & in-
 strumentum, ad præcipitium interitum-
 que aptissimum reuissimumque. Qui vero
 à dextris sunt sequuntur *verbum Dei* le-
 sum qui et *rex regum & dominus dominan-*
ibid. §. 16. *tium*, ibidem nominatur (hic est imperator
ibid. §. 14. noster) Sequuntur autem illum *in equis albis*
 vestiri *byssino albo & mundo*. Quid hisce de-
 notatur? Et quid quæso melius, quam tum
 calli-

castitas mentis & corporis cuiusvis iuxta statum suum: tum carnis mortificatio: tum opera candida, quæ inde proficiuntur? Habent n. qui eiusmodi sunt corpus cum sensibus & passionibus suis edomitum, mundum, nitidum: quod etiam si aliquando, naturali suo vel corrupto potius impetu aliquantulum recalcitret (lamentatur hac de re ipse Apostolus Paulus) facile tamen ab anima quæ illi insidet, domari regi; se permittit. Pulchrum bonæ spei argumentum. Sicut enim milites in generositate & edomatione equorum suorum spem victoriæ suæ haud parvam collocant: ita qui corpus spiritui bene subiugatum habent, sancta fiducia plenos esse dubium esse potest nullum.

Ad arma venio, quæ duplicia sunt. Alia quibus incursum inimicorum, aut patienter sustinemus, aut etiam arcemus. Alia quibus hostes ipsos inuadimus, prosternimus, necamus. Hæc ut nostis offensiva, illa vero defensiva vulgo nuncupantur. Veraque pro his qui in exercitu sunt Christi Iesu mirifice simul omnia effinxit, & enumeravit D. Paulus sic scribens. Propterea accipite armaturam Dei, ut possitis stare in die malo, & in omnibus perfecti stare. State ergo succincti lumbos vestros in veritate, & induite loricam iustitiæ, & calciati pedes in præparationem Evangelii pacis, in omnibus sumentes scutum fidei, in quo

Rom. 7. 23.
11. Spei argumentum
a simili.

IX. PVN-
CTVM
Arma.
Duplicia.
Eorum qui
Christo mi-
litant Pau-
lus mire de-
scribit.

Ephes. 6. 13.

positis omnia tela nequissimi ignita extinguere,
 & galeam salutis assumite, & gladium spiritus,
 (quod est verbum Dei) per omnem orationem &
 obsecrationem orantes omni tempore in spiritu.

*Exhortatio
 eximia.
 Standum.*

Quam eximie & quam appositè ad no-
 strum institutum vniuersa. State, inquit,
 idque ter repetit vt scias quantum sit in co-
 situm. Tota omnino spes victoriæ. Quis
 enim prostratus in terra hostem deuicit vn-
 quam? Nemo equidem nisi resurgens, de-
 nuo steterit in prælio. Stemus ergo dilectif-
 simi, & si cecidimus, iterum iterumq; resur-
 gamus obsecro. Stemus autem in die malo,

In die malo

hoc est tempore tentationis, quæ haud sa-
 pida est, & à malo, sed non ad malum mo-
 do ipsi velimus. Stemus autem perfecti, per-
 seuerantes videl. in omnibus, bonis operibus

*Perseueran-
 ter.*

nō ad Pascha tantum, non hoc solum sed o-
 mni vitæ nostræ tempore. Displicet n. Chri-
 sto, qui tempore tentationis recedit, nam qui

Luc. 6. 13.

Mat. 10. 22

perseuerauerit vsq; in finem hic saluus erit. Sa-
 lus autem est finis belli huius & certaminis.

*Scopus Pau-
 li.*

Hæc igitur est D. Pauli, imo ipsius Christi ex-
 hortatio, hic scopus. Sequitur armatura par-
 tim defensiuæ, partim offensiuæ. Si priuatos

*Armatura
 septem spe-
 cies.*

Eph. 6. 14.

species quintuplex est defensiuæ, duplex of-
 fensiuæ: si publicos aspicias, præsertim prin-
 cipes & duces exercitus, plures offensiuas re-
 peries. Executiamus singula per ordinem. Pri-
 mum armaturæ genus est succinctos habe-

re lum-

re lumbos in veritate. Quid est istud? Fundamentū est cæterorū. Duplices n. lūbi sunt in scriptura: tū corporis noti oībus: tū mentis de quibus princeps Apostolorū, *succincti lumbos mentis vestrae*. Illos castitate, hos fide, utrosq; in veritate præcingere oportet: tū vt vera nō simulata sit in nobis castitas: tū vt p veritatē fidei in captiuitatē redigamus intellectum nostrū in obsequiū Christi, vt nos Paulus Petrū explicans docet: Itaq; fide mens, castimonia verò corpus præcingendū est athlete IESV. Secundū armorū genus est induere lorica iustitiæ. Iustitiā hīc & vt est peculiaris, & vt est generalis virtus accipere possumus. Primo modo lorica se induit iustitiæ, qui vnicuiq; reddit quod suum est, sicq; proximum maximè cōcernit. De qua est illud. *Nemini quicquā debeatis, nisi vt inuicē diligatis*. Vtinā. Eximium fomentū spei, amor iustitiæ. Multò magis verò illius iustitiæ, quæ omne officij genus q̄ Deo, quod proximo, quod nobis debemus, cōplectitur. Id n. per elegāter lorica cōparatur. Sicut n. lorica ex ppetuis annulis. ita hoc iustitiæ genus ex innumeris & cōtinuis cōpactum est humanis actionibus. Tertia armatura calceat pedes & munit eos in præparationem Euangelij pacis, quod itidem dupliciter capi potest, tum passiuè, & sic oēs inuoluit homines: tū actiuè, qua ratione illis qui ad prædicandum Euangelium mittuntur peculiariter competit.

x 4 Et

NOTA.

1. Lumbos
duplices
præcingere.
1. Pet. 1. 13.

2. Cor. 10. 5.

2. Lorica
duplex ius-
titiæ induit
Eph. 6. 14.

12. Spei sti-
mulum.
Rom. 13. 8.

3. Pedes du-
pliciter cal-
ceare.
Eph. 6. 15.

Et vero priori modo arma hæc sunt defen-
 siva tantum, secundo autem erunt et offen-
 siva. Porro præparatio ista, & munimen pe-
 dum cum primis in patientia consistit, aperte
 id de posteriori genere attestante scriptura
 cum inquit, *Bene patientes erunt, ut annunciet.*
 Patientia itaque est necessum calcare pedes,
 cum omnibus, ut pacem quam nos docet Euange-
 lium cum omnibus, conseruent; tum prædicatoribus,
 verbi, qui dum Euangelium pacis aliis annun-
 ciant, eoque graviter aduersarios Christi fe-
 riunt, ab ipsis vicissim feriuntur, & olim &
 nunc, tam a Gentilibus, & Iudeis, quam ab hæreti-
 cis, & malis Christianis, & quidem vel in vita,
 quam tormentis exquisitissimis eis eripiunt,
 vel in corpore quod verberibus, & exiliis ve-
 xant, vel in fama quam innumeris detractio-
 nibus, & falsis criminationibus, lacerant illi qui
 ne Euangelium pacis fructum faciat, vehementer
 student. Verum in his omnibus, patientiam
 meminisse nos oportet, nec cedendum malis,
 sed quoad fieri potest, danda est opera, ut vin-
 camus in bono malum, sicut & olim maio-
 res nostri, & nunc contribules nostri, inter
 Gentiles, hæreticos, & alios faciunt. Quarta
 armatura est *scutum fidei* tum fidei Catholice,
 de qua in principio egimus: tum peculiaris il-
 lius qua credimus Christum dominum & pos-
 se, & velle nos eripere ex omni tribulatione,
 & insultibus inimicorum visibilibus, & inui-
 sibilibus. Potest enim id facere: quia omnipotens
 est

*Id sit paciē-
 tia.*

*Psal. 91. 16.
 Qua prædi-
 catoribus
 maxime ne-
 cessaria.*

*Eph. 6. 16.
 4. Armatu-
 ra fides pe-
 culiariis.*

est: vult quia pollicitus est. Hoc *scutum fidei* opponite aduersariis dilectissimi, vt *positis omnia tela nequissimi ignea extinguere*. Potens est enim ad id præstādum, tum in vobismet-ipsis, tum per vos in aliis, quibus consilio, auxilio, exhortatione, in primis vero bono exemplo opem tuleritis. Ita enim arma hæc, non solum defensiva, sed etiam offensiva, ac inimicum ferientia efficientur. Maxime si quintum addideritis, nempe *galeam salutis*, per quam spes intelligitur, vt nō solum credamus Christum, & posse & velle nos eripere è manibus inimicorum nostrorum, verum etiam speremus, & certo nobis persuadeamus, illum id omnino facturum exemplo illius qui clamabat, *Omnia possum in eo qui me confortat*: & alibi, *Certus sum quia neque mors, neque vita, neque angeli, neque principatus, neque virtutes, neque instantia, neque futura, &c. neque creatura alia poterit nos separare à charitate Dei, quæ est in Christo Iesu Domino nostro*. Idem igitur nos quoque sine hæsitacione faciamus. Est enim spei quoque sua certitudo, licet non tanta quantam habet fides diuina, talis nihilominus, quæ omnes fiducia mundanas longissimo post se relinquat interuallo.

Duo reliqua armaturæ militis Christi genera sunt etiam offensiva. Alterum habet *gladium spiritus*, (Hebraismus, id est, *gladium spiritus*).

*Ibid. 17.
5. Spes.*

*13. Spei stimulus & natura.
Psal. 4. 13.
Rom. 8. 38.*

*6. Armatura gladii
in verbis
Dei.*

Ephes. 6. 17. spiritualem) quod est verbum Dei. Sicut enim gladio materiali, ita verbo Dei, non solum nos ab inimicis defendimus, sed etiam eos ferimus, lædimus, prosternimus, tam malos dæmonas, puàm homines nequam. Proinde valde bene consulunt viri spirituales, vt cōtra omnes tentationes & insultus dæmonis, habeamus in promptu aliquem locum

*Habendus
in promptu
si fecit
Christus.
Matth. 4.
Act. 2. 16.
Petrus.
Alij.*

sacræ Scripturæ, suggestioni illi contrariam. Id fecit supremus noster Imperator Christus Iesus, vt nostis, quādo cum supremo nequam Lucifero pugnavit. Id Apostoli, præsertim princeps eorū, qui calumniis Iudæorum opponit locum Prophetam. Id omnes eorū imitatores. Id ipsum igitur nos quoque faciamus. Verbi causa (vt tria illa vitiorum tangamus suprema capita) Concupiscentiæ

*Exempla
ex omni ge-
nere ali-
quot.*

*1. Ti. 6. 7.
Iob 1. 21.
2. Cor. 6. 13.*

oculorum obiiciamus illud verbum Dei. Nihil intulimus in hunc mundum, haud dubium, quod neq; auferre quid poterimus. Item illud antiqui Iob. Nudus egressus sum de utero matris meæ, & nudus reuertar illuc. Concupiscentiæ carnis illud. Esca ventri & venter escis: Deus autem & hunc & has destruet. Libidini vero

Rom. 1. 24.

illud, quod tales, contumelia afficiant corpora sua in semetipsis, teste verbo Dei. Denique superbiæ vitæ ingeramus illud, Deus superbis resistit, & multa eiusmodi. Postremū apud Paulum: at in re ipsa haud postremū, imo exprimis est adhibere, omnem orationem & obsecrationem orando omni tempore in spiritu. Hac ar-

*Ephes. 6. 18.
7. Armatus
est oratio.*

matura

matura colophonē addidit, quia sine illa parum aut nihil valent cætera. Quis enim existimet, se in tam acuti certamine posse suis viribus consistere, usque in finē vitæ suæ? Nul-
 lus sanè, mentis sanæ. Proinde nemo eorum qui in castris Christi versantur. vbi omnes sunt secundum animam sani. Si enim teste Paulo non sumus, *sufficientes cogitare aliquid à nobis, quasi ex nobis*, quanto minus erimus sufficientes ex nobis stare in prælio, contra tot phalangas robustissimorum. & versutissimorum inimicorū nostrorum? Ad Iesum igitur in orationibus & obsecrationibus recurramus *omni tempore in spiritu*. Quid sibi volunt duæ istæ circumstantiæ? Pulcherrime sunt certè & pernecessariæ. Prior temporis quæ non ideo ponitur, vt necessario omni tempore instantes simus orationi, id enim non nisi summè perfectorum est, & eorum qui dicere possunt, *nostra autem conuersatio in caelis est*, sed propterea, vt omni tempore, quo nos tentatio pulsât, quo cum hoste congregiendum, illico ad Deum recurramus, quamuis breui efficaci tamen oratione opem ipsius implorando, spem de præfenti auxilio certam habendo & exercendo. Non enim nos fallat omnino. Similiter posterior modi conditio æquè vilis & necessaria est, vt non ore tantum quod fit plerumque, sed *in spiritu* oremus; dupliciter: tum attentionem, & intentionem,

*Pernecessari-
 atum rati-
 one,*

*Tum Paula
 teste.
 2. Cor. 3. 5.*

*Dua eius
 conditiones.
 Ephes. 6. 18.*

*Altera
 temporis.*

Phil. 3. 20.

*14. Spei Ex-
 ercium,*

*Altera
 modi.*

tionem, tum media ad id necessaria adhibendo. Frustra enim ore clamatur, cum operi manus non adhibetur. Manus inquam tam corporis, ubi id oportet, quam mentis quod semper necessarium est. Vult enim Deus cooperationem suæ creaturæ, ut toties dictum & probatum est.

*Armatura
& milites
diaboli.*

A sinistris vero quæ arma visuntur? Vno verbo his omnia contraria. Sathan enim milites, & multo magis duces sui exercitus sic armat. Lumbos tum mentis incredulitati, tum corporis libidini laxat. Induit eos lorica iniustitiæ omnis generis, ita ut tandem nec Deum timeant, nec homines revereantur. Apponit pedibus compedes: tum respectu sui cæcitatibus, unde ad quemvis lapidem offendunt & scandalizantur: tum respectu aliorum: contentionum & impudentiæ. Munit præterea sinistram quidem clypeo pertinaciæ & obstinationis, quibus omnia tela ignita Dei, propriæ conscientiæ, angelorum, & hominum, qui illis bona suggerunt, extinguunt. In capite collocat galeam desperationis, de qua multa in prima concione diximus. In dextera vero quid?

*Psal. 56. 5.
Psal. 13. 3.*

Ponit gladium tum exempli pessimi: tum linguæ obscenæ, procacis, maledicæ, blasphemæ, garrulæ, adulatoriæ, de qua David *lingua eorum gladius acutus.* & alibi non raro. Sed ista alio spectant. Denique orationis loco

loco armat eos cōtemptu, & obliuione Dei creatoris & redemptoris sui, indeque amore sui, & mira præsumptione. O deplorandum genus hominum! Omnia penè ista apparent in Iudæis istis in Euangelio hodierno, sed excutere illa non est huius loci.

Iam pugna ipsa & certamen describendum foret, sed id agere nec tempus patitur, nec necessitas vrget. Quid enim frequentius in nostris inculeatur cōcionibus quam hoc ipsum & denique ex dictis id si placet colliges. Quare vniuersim quidem vnum, peculiariter vero tria tango. Illud est. Bellum istud vt etiam mundana fere vniuersatum lingua tum manu peragi. Prius enim verbis litigatur, postea manu decernitur. Est tamen hîc id differentiæ, quod in nostro hoc conflictu non solum linguæ, sed etiam mentis verba, ipsæque cogitationes considerantur, attenduntur, excutiuntur. Nec mirum, spirituale est etenim. Exemplum capere ex Euangelio sanè per commodum. Et quod ad verba quidem attinet, quibus hinc & inde decertatur, ea vtrinque sunt plurima, ex quibus verba etiam mentis facillè colliguntur, iuxta illud dictum veritatis, *Ex abundantia cordis os loquitur.* Iesu quidem verba omnia sunt bona, sancta, proficua, Iudæorum vero scelestas, cauillis ac calumniis plena, & nociua valdè. vidimus id in secūda cōcione, inde

X. PVN.
CTVM
Pugna.

Vniuersim
vnum de
modo pug-
nandi.

Exemplum
ex Euang.
NOTA.

Mat. 12. 34

inde qui volet petat. Ad manus à Iudzorum & dæmonis parte itur, à Christo vero non venit, sed fugitur. Non sine mysterio. Id enim in pugna nostra spiritali sæpe, in carnalibus vero tentationibus semper necessarium est, imo etiam cum à spiritu infidelitatis, vel blasphemix agitatur, non est altercandum cum diabolo, sed mens alio auocanda, facta protestatione.

*Peculiaritria.
i. Pro du-
cibus &
prælatiis.*

Singillatim tres flosculos ex primis dictis Christi carpo. Vnum pro ducibus belli præcipuè, reliqua pro omnibus. Illud dant nobis prima Christi Domini verba, QVIS EX VOBIS ARGVET ME DE PECCATO. Quæ si omnibus Christianis suo competunt modo, quanto magis prælati Christianorum, qui ita viuere debent, vt nequeant insimulari peccati? Meministis dicti cuiusdam Philosophi, quod ante octiduum attuli? Illam videlicet castam esse de qua fama mentiri vereretur. O quam iustius id de hoc statu dici & potest & debet. O vtinam sic viuamus vt non solum de castimonix (quod pernecessarium) sed etiam de sobrietatis, de liberalitatis, erga pauperes, deque aliarum virtutum nostrarum defectu fama mentiri erubesceret? Fama inquam. Nam si aut hæretici, aut qui veritatem oderunt aduersus nos pessima quæque comminiscuntur, non solum parum curandum, sed etiam lætandum

tandum est, si nulla data occasione, Christo & eius discipulis assimilamur. Porro quod Dominus Iesus tum in veritatis: tum in auditionis verbi Dei, id est in obedientię commendationem adfert, id omnibus competit (& si eunctis, multo magis principibus & ducibus belli.) Itaq; curandum est diligenter, vt omne mendacium etiam in sermone quotidiano summopere fugiamus, nostrarum curarum commissos in eo diligenter exerceamus etiam in infantibus mendacia castigando. Vix enim dici potest quanto opere, & amor veritatis placeat Deo, & vsus mendacij noceat hominibus. Anima enim quę illi assuecit, in periuria, furta, fraudes, & ipsas hæreses facillimè delabitur. Deniq; verbum Dei diligenter audiendo, eiq; obediendo, ac iuxta illud viuendo, nõ solum stabimus in hoc certamine securi, sed etiã pugnabimus alacres, vincemus fortes, & brauium læti accipiemus.

Ad finem propero finisq; belli commoda pando, nec vero alia præter ea quę Euangelium porrigit, quem enim ista non afficient, quid promouebit? Primum commodum est posse dicere, QVIS EX VOBIS, ab eo tempore quo conuersus sum ad Dominum ARGVET ME DE PECCATO, mortifero commissio? Id n. omnis qui stat in exercitu Christi habet, vt audisti. O fructus eximius & frequenter

*Duo reli-
qua pro-
missis.
2. Veritas*

*3. Obedi-
entia.*

*XI. PVN-
CTVM
Effectus.
7. Sine pec-
cato esse,*

2. *Ex Deo
esse.*

3. *Cum Deo
perenniter
esse.*

quenter repetendus, sed cauenda superbia, ne quod pœnitentia, diligentia, & humilitate acquisiisti, elatione perdas. Aliud est excellentius, esse EX DEO. Qui enim in exercitu Christi stat, & fortiter dimicat, contra hostes Christi & suos, EX DEO est, in Deo est, cum Deo est, & Deus cum illo. Quid his requiras amplius? Fortè tertium quid illis verbis, MORTEM NON VIDEBIT IN ÆTERNVM expressit Christus Iesus? Id sanè omnium amplissimum est, utpote quod & victoriam, & supremam in se beatitudinem continet. Verum ne id quidem te fallat, tu modo te & Deum ne fefelleris. Non decipies vero, si in hoc sancto exercitu perseueraueris ad vitæ terminum.

XII PVN-
CTVM
Vexilla.

*A sinistris
turpissimū.*

*A dextris
crux pul-
cherrima.*

Quod ut facias alacrius, utque vnde cepit nostra decurrat oratio. Ecce ego, o popule Christiane, duorum imperatorum duo in conspectu tuo erigo statuoq; vexilla hodie, à dextris, vnum, à sinistris alterum. Hoc pictura spurcitarum, impietatum, crudelitatum, omnis generis refertum, & conspurcatum est totum (tale re ipsa Antichristus ille magnus habiturus creditur) illud præter signum crucis Christi Iesu continet nihil. Id tibi mater tua explicat hodierna die, tum cœremonia: tum titulo, dum hanc Dominicam Passionis vocat: tum cantu [vexilla regis prodeunt. fulget crucis mysterium, quo carne

carne carnis conditor suspensus est patibulo inquit illa, tu audi, & abiectio, discisso, concalcato, spurco illo, hoc pulcherrimum amplectere vexillum. Id fides à te Deo in baptismo data, id nomē Christiani, in quo gloriaris, id mater tua, quæ pro te spondit, id denique ipse Christus Iesus à te volunt, requirunt, exigunt. Quis ergo illud amplectar inquis? Primum quidem si à cruce exerrasti redibis per poenitentiam: deinde si hanc perfecisti, per sanctam mortificationem, & in ca perseverantiam. Ut sicut Christus Iesus pro salute tua, carne sua suspensus est in patibulo: ita tu pro amore eius, imo etiam tui ipsius carnem tuam crucifigas cum vitiis & concupiscentiis tuis. Vulneribus ille suis vulnera tua curavit, vulneribus tu tuis, si non corporis, saltē sensualitatis tuæ, & illi gratiam referas, & te cures. Audi hac de re differentes duos Apostolorum principes, quibus agmen & concionem claudo. Primus princeps inquit. Christo igitur passio in carne, & vos eadem cogitatione armamini, quia qui passus est in carne, desit à peccatis, ut iam non desideris hominum, sed voluntati Dei, quod reliquum est in carne vivat temporis. Ecce modus quo vexillum hoc complecti nos oporteat. Tu singula verba domi pondera, & thesaurum inuenies. Alter vero clamat. Non coronatur nisi qui legitime certaverit. Vbi vero hæc datur corona?

Id igitur amplectamur multis de causis.

Modus.

Gal. 5. 24.

Exhortatio D. Petri, &

1. Pet. 4. 1.

D. Pauli,

2. Tim. 2. 5.

Y

Non

Non equidem in hac vita. Nam idem alibi
1. Cor. 15. 19 ait, *Si in hac vita tantum in Christo sperantes
 sumus miserabiliores sumus omnibus hominibus.*
 Ergo in illa vita quæ teste Salvatore in Euā-
 gelio hodierno MORTEM NON VIDEBIT
 IN ÆTERNVM. Ad hanc igitur dilectissimi
 sub hoc sancto crucis vexillo aspiremus, vi-
 tamque istam sperantes fortiter dimicemus.
 Nonne videtis innumeros militum mun-
 danorum, an his plurimis, nonnullosq; eo-
 rum ad decrepitam vique ætatem, ingentes
 in præliis exaltantes labores? Cur quæso? Spe
 præmij temporalis, quod sæpe fallit, & etiã
 non fallat, tenuissimum est tot respectu la-
 borum quot perferunt, sumptuum quos fa-
 ciunt, periculorum quæ subeunt, sæpe om-
 nia sua perdentes, facultates, sanitatem, vi-
 tam denique ipsam. Quos stimulos isti non
 adhibebunt nobis ad spem in nobis erigen-
 dam? Spem inquam non humanam, sed di-
 uinam, non fallacem sed certissimam, non
 rerum tenuissimarum frequenter etiam fœ-
 dissimarum, & cum fumo transeuntium, sed
 rerum præstantissimarum, coelestium, per-
 enniter manentium? Quas facies non ad-
 mouebunt nobis isti, ad militiam hanc san-
 ctam, alacriter amplectendam, fortiter su-
 stinendam, sagaciter promouendam, & per-
 seueranter ad finem vsque vitæ nostræ con-
 tinuandam? Id igitur faciamus, vt post hu-
 103

*A simili
 exemplo
 militum.
 NOTA.*

*15. Spei sti-
 mulus ext-
 imum.*

ius vitæ finem percipiamus, *immarcescibilem* *1. Pet. 3. 4.*
glorie coronam, quam dabit nobis princeps
 noster Christus Iesus, qui cum Patre in vni-
 tate Spiritus sancti, viuit & regnat Deus in
 sæculum, Amen.

CONCIO IV.

CHARITAS.

BENEFI-
 CIA CHR-
 I. PRÆ-
 DESTI-
 NATIO

Summa E-
 uangelij &
 argumenta
 Christi
 Theologica

Qvod altera ab hinc retro Dominica le-
 ctum fuit Euangelium, multum cum
 hodierno conuenire, nō est, qui non videat.
 Eadem est utrobique concertatio, iidem ad-
 uersarij, & quod est caput, quæstio vel ca-
 lumnia potius eadem, nempe Christum Ie-
 sum dæmonium habuisse, ac virtute Beel-
 zebub dæmoniorum principis, tum dæ-
 monia eiecisse, tum alia miracula patraf-
 se: tum vero doctrinam dæmoniorum
 disseminasse. Quam calumniam illic ali-
 quot potentissimis ex ipso lumine naturali,
 & philosophia depromptis rationibus va-
 lidè, vt audistis refutauit Dominus Iesus.
 Id ipsum præstat hodie, sed aliq̄ ex fonte, The-
 ologis. n. vtitur argumentis: quorum pri-
 mum